

stopniu i przez bardzo krótki okres, a w Estonii w ogóle nie korzystano z operacji otwartego rynku. Korzysta się za to z instrumentu nigdzie indziej niestosowanego, tzw. okna forex. Również w tym rozdziale tekst jest bogato ilustrowany tabelami (16) i wykresami (11).

Autorka, podsumowując swoje rozważania, wskazuje na najistotniejsze momenty przeprowadzonych analiz. Stwierdza, że mimo odmiennych strategii polityki pieniężnej i różnych systemów kursowych – polityka monetarna odniosła niewątpliwy sukces, choć napotykała wiele barier ekonomicznych, organizacyjnych czy instytucjonalnych. Jej zdaniem, ogromnym osiągnięciem było przeprowadzenie procesów dezinflacji i ustabilizowanie cen w państwach UE-8 na niskim poziomie, gwarantującym stabilność finansową krajów i siłę nabywczą krajowych walut. Oceniając charakter i wykorzystanie instrumentarium stosowanego w państwach UE-8 podkreśla, że unowocześniając politykę pieniężną w warunkach transformującego się sektora bankowego, stopniowo rezygnowano z narzędzi administracyjnych (bezpośrednich) na rzecz instrumentów o charakterze rynkowym (pośrednich).

Dokonana prezentacja zagadnień omawianych w recenzowanej pracy stanowi podstawę do stwierdzenia, że jest to jedyne tak wszechstronne opracowanie w Polsce, które dotyczy strategii i instrumentarium polityki pieniężnej stosowanej w nowych krajach członkowskich UE. Autorka w swoich rozważaniach nie ogranicza się jedynie do przedstawienia zmian dokonujących się w celach, strategiach i instrumentach polityki pieniężnej w tych krajach, ale szeroko analizuje uwarunkowania gospodarcze, społeczne i instytucjonalne stanowiące podłoże tych zmian. Dotyczy to zarówno procesów przebiegu transformacji, jak i podjętych przez te kraje wysiłków harmonizacyjnych stymulowanych aspiracjami członkostwa w UE i w strefie euro.

Na uwagę w pracy zasługuje bogata ilustracja statystyczna analizowanych zagadnień. Dla udokumentowania opisywanych zagadnień sporządzono ogółem 96 tabel, 86 rysunków i wykresów opartych głównie na materiałach źródłowych analizowanych banków centralnych. Podkreślenia wymaga też obszerna bibliografia, na którą składają się 322 pozycje raportów, sprawozdań, aktów prawnych i literatury przedmiotu, w przeważającej części w języku angielskim.

Do niewątpliwych walorów tej monografii należy zaliczyć:

- uporządkowany szczegółowy opis polityki pieniężnej nowych państw członkowskich,
- przejrzysty i jednolity układ prezentowanych treści,
- rzetelny, systematyczny wykład zasad prowadzenia polityki pieniężnej w nowych państwach członkowskich UE.

Reasumując, recenzowana praca stanowi nowatorskie, rzetelne i bardzo wartościowe kompendium wiedzy na temat istoty i zasad prowadzenia polityki pieniężnej w nowych krajach członkowskich Unii Europejskiej. Wskazane walory pracy przesądzają zaś o tym, że może być ona wykorzystywana jako pomoc w zrozumieniu przez studentów i pracowników sektora bankowego zagadnień związanych z celami, strategiami i instrumentami polityki pieniężnej realizowanych w krajach Europy Środkowej i krajach nadbałtyckich.

Joanna Zabińska

Gospodarowanie pracą we współczesnym przedsiębiorstwie. Teoria i praktyka, red. Waław Jarmołowicz, Wydawnictwo Forum Naukowe, Poznań 2007, ss. 264.

Od pewnego czasu na rynku wydawniczym uwagę czytelnika coraz częściej przykuwają interesujące publikacje młodego zespołu badaczy skupionych wokół Katedry Makroekonomii i Badań nad Gospodarką Rynkową Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, kierowanego przez profesora Waław Jarmołowicza. Zespół ten, specjalizując się w teorii makroekonomii oraz polityce gospodarczej, a zwłaszcza w gospodarowaniu pracą, podejmuje ważne problemy badawcze o dużym znaczeniu teoretycznym i praktycznym. Potwierdzeniem tej tezy jest także najnowsza publikacja poświęcona gospodarowaniu pracą we współczesnym przedsiębiorstwie.

Praca – obok ziemi i kapitału – to klasycznie pojmowany czynnik produkcji. Z pozostałymi pozostaje on w licznych i różnorodnych związkach, zarówno o charakterze komplementarnym, jak i substytucyjnym. W porównaniu do innych, praca to jednocześnie czynnik traktowany z zasady jako nadrzędny, jak i specyficzny zarazem.

Autorzy książki słusznie przypisują pracy nadzwyczajną rolę w społecznym procesie gospodarowania. Wynika to przede wszystkim stąd, że praca ludzka to czynnik nie tylko organizujący, aktywizujący i umożliwiający produktywne wykorzystanie wszystkich innych czynników, ale także dlatego, że jest to niewątpliwie czynnik jedynie i w pełni twórczy, stale się doskonalący oraz wprowadzający w następstwie do sfery gospodarowania szeroko rozumiany postęp techniczno-technologiczny – i to zarówno w metodach wytwarzania, jak i w samym produkcie.

Gospodarowanie pracą to nie tylko gospodarowanie „zasobem” produkcyjnym, ale też społecznym „kapitałem”, tak w skali globalnej, jak i w poszczególnych organizacjach gospodarczych; to równocześnie jeden z najbardziej znaczących, lecz także złożonych problemów dzisiejszej gospodarki i współczesnego społeczeństwa. Gospodarowanie to powinno być efektywne, tj. właściwie uzasadnione i ukierunkowane przez nauki ekonomiczne i społeczne w praktyce gospodarczej i społecznej. Nieracjonalna i marnotrawna gospodarka czynnikiem ludzkim to w skutkach m.in. niewykorzystane w pełni możliwości zwiększania poziomu i tempa wzrostu produktu społecznego, niższy od potencjalnego poziom społecznego dobrobytu, a w konsekwencji – obniżka jakości życia oraz nasilenie się konfliktów społeczno-politycznych, w tym także rodzinnych. Jak zatem gospodarować, aby stopa zatrudnienia była – w danym kraju i czasie – wysoka, a stopa bezrobocia niska? Co należy zmienić nie tylko w naszym sposobie myślenia o gospodarce, ale i w praktycznym działaniu, aby skuteczniej i lepiej zarządzać zasobami pracy i innymi czynnikami w skali globalnej oraz w poszczególnych organizacjach gospodarczych?

Odpowiedzi na powyższe oraz podobne pytania stale poszukują – choć z różną intensywnością i w różny sposób – naukowcy i praktycy, politycy i związkowcy, pracownicy oraz menedżerowie i przedsiębiorcy. Doceniając makroekonomiczny, w tym ustrojowy wymiar gospodarowania, nie sposób pominąć faktu, że na co dzień gospodarowanie to proces zachodzący właśnie w różnych organizacjach gospodarczych, głównie takich jak: przedsiębiorstwa (produkcyjne, usługowe), instytucje (w tym finansowe), zakłady (np. budżetowe). Uwzględniając powyższe aspekty, Autorzy przedstawionego opracowania koncentrują swoją uwagę na problematyce gospodarowania pracą w przedsiębiorstwie, ponieważ od zarania dziejów zajmowała ona i zajmuje nadal pozycję podstawową i dominującą. Warto równocześnie zauważyć, że problematyka ta stale zyskiwała na znaczeniu, zwłaszcza w czasach nowożytnych, a jeszcze bardziej we współczesnych nam, i to wraz z postępującą różnorodnością form własnościowych i organizacyjnych oraz rosnącą złożonością zarządzania. Bliższą rekonstrukcję cech przedsiębiorstwa – w prezentowanej pracy – przedstawia na podstawie ustaleń wynikających z rozwoju teorii ekonomii Katarzyna Szarzec w rozdziale pierwszym. W szczególności zaś, wychodząc od modelu *homo oeconomicus*, stworzonego przez ekonomię klasyczną i rozwiniętego przez neoklasyków, Autorka zwraca uwagę na to, jak złożonym organizmem ekonomiczno-społecznym jest współczesne przedsiębiorstwo oraz jak można i należy postrzegać jego cele oraz zasady działania, nie tylko z punktu widzenia nauk ekonomicznych, ale także organizacji i zarządzania.

Wprowadzenia w kwestię warunków funkcjonowania przedsiębiorstwa, widzianych przez pryzmat rynku pracy jako konkurencyjnego otoczenia zewnętrznego, jak też obszaru gospodarowania wewnątrz tegoż przedsiębiorstwa – a więc płaszczyzny realizacji funkcji personalnej – dokonują w rozdziale drugim Wacław Jarmołowicz i Magdalena Knapińska. Natomiast problematyka oddzielenia się własności kapitału od zarządzania i wyodrębnienia się ról właścicielskich i menedżerskich oraz powstawanie nowych alternatywnych bądź tylko uzupełniających wobec podejścia neoklasycznego teorii przedsiębiorstwa, to główny przedmiot zainteresowania Katarzyny Cieślińskiej. Mając na uwadze znaczenie modelu *homo sociologicus*, Autorka ta przedstawiła i oceniła – w rozdziale trzecim – najnowsze teorie przedsiębiorstwa i wynikające z nich wnioski dla gospodarowania pracą.

Teoretyczne podstawy motywacji do pracy, z odwołaniem się nie tylko do osiągnięć ekonomii, ale również zarządzania i psychologii, uwzględnia w swoich rozważaniach w rozdziale czwartym Adam Baszyński. W szczególności wskazuje on na rolę różnych modeli motywacji oraz środków i narzędzi motywowania jako istotnych oraz niezbędnych zarazem wyznaczników zachowań pracowniczych. Zagadnienia te kontynuują, jak też rozwijają o rolę wynagrodzeń za pracę w motywowaniu pracowników, w rozdziale piątym Wacław Jarmołowicz i Magdalena Knapińska. Autorzy analizują również problemy teorii płac – z punktu widzenia rozwoju myśli ekonomicznej (zwłaszcza teorii współczesnych, w zakresie funkcji płac oraz czynników mających wpływ na kształtowanie się ich poziomu i relacji), jak i niektóre zjawiska oraz procesy płacowe w polskiej gospodarce.

Przedmiotem zainteresowań badawczych Beaty Woźniak w rozdziale szóstym są problemy niezadowolającej „produktywności” zasobów pracy oraz niemożności zatrudnienia wszystkich

„chętnych i gotowych” do podjęcia pracy, ujmowany i oceniany w kontekście współczesnych, mikroekonomicznych teorii rynku pracy. Autorka zwraca uwagę zwłaszcza na różnorodne zachowania pracowników i przedsiębiorców oraz ich uwarunkowania w realiach funkcjonowania rynku pracy we współczesnym świecie, jak również na określone – korzystne i niekorzystne – konsekwencje tych zachowań dla gospodarowania zasobami pracy w przedsiębiorstwie. Dalszej konkretyzacji tego problemu, odnoszonego do realizacji funkcji personalnej w przedsiębiorstwie, i to w płaszczyźnie ocen pracowniczych, dokonują w rozdziale siódmym Adam Baszyński i Wacław Jarmolowicz. Wskazują oni na kwestie teoretyczno-metodologiczne związane ze stosowaniem i upowszechnianiem różnych metod ocen pracowniczych, na przykładzie sektora bankowego.

Anna Stawna-Dudniczek (w rozdziale ósmym) poświęca swoje rozważania regulacjom prawnym oraz uwarunkowaniom organizacyjnym dotyczącym zasad i form zatrudniania oraz wynagradzania pracowników uczestniczących w działalności polskich przedsiębiorstw. Prezentuje przy tym i ocenia szeroki i różnorodny zestaw środków oraz instrumentów regulacji jako sposobów oddziaływania państwa na sferę stosunków pracy. Ponadto wskazuje na istotę różnych form zatrudniania i wynagrodzenia pracowników jako istotnego elementu polityki personalnej przedsiębiorstwa.

Rozwinięciem problematyki tzw. elastycznych form zatrudniania organizacji pracy nowoczesnych, lecz wciąż jeszcze mało znanych i wykorzystywanych w przedsiębiorstwach sposobów gospodarowania pracą, zajęła się bliżej (w rozdziale dziewiątym) zarówno w ujęciu teoretycznym, jak i praktycznym – Barbara Kalinowska. Autorka wszechstronnie analizuje i ocenia potrzeby oraz możliwości związane z tymi formami, jak też implikacje ich zastosowań dla podniesienia efektywności gospodarowania w firmie i równoważenia rynku pracy w ogóle.

Marcin Kościński (w rozdziale dziesiątym) na podstawie teorii oraz doświadczeń praktyki dokonuje wieloaspektowej prezentacji i analizy zachowań związanych z zatrudnianiem i wynagradzaniem tak znaczącej grupy społeczno-zawodowej, jaką są współcześni menedżerowie. Autor ten wykorzystując wyniki własnych badań empirycznych, wskazując na faktyczne wykorzystywane sposoby zatrudniania oraz uzyskiwane dochody, jak też na nowe zjawiska w zmieniających się rolach i pozycjach menedżerów w sferze własności i zarządzania.

Swoistym podsumowaniem problemów podejmowanych w omawianej monografii jest rozdział jedenasty autorstwa Dawida Piątka. Autor ten, wychodząc z ustrojowych przesłanek, związanych z właściwościami gospodarki centralnie zarządzanej i rynkowej, określa bliżej ich istotę oraz następstwa w odniesieniu do pozycji przedsiębiorstwa oraz warunków gospodarowania w nim zasobami. W szczególności podnosi niezbędność transformacji gospodarczej jako procesu umożliwiającego powrót do rynku oraz prywatnej własności i dobrego pieniądza, a także racjonalne gospodarowanie pracą we współczesnym przedsiębiorstwie.

Reasumując, prezentowana praca zainteresuje wszystkich tych, którym bliskie są problemy i dylematy ekonomiczne współczesnego świata, społeczeństwa i człowieka. Książkę polecam zwłaszcza studentom i nauczycielom akademickim. Jakkolwiek jest ona bardziej naukową monografią niż typowym podręcznikiem, może również pełnić funkcję swoistego kompendium wiedzy z zakresu nowoczesnie pojmowanego zarządzania zasobami ludzkimi oraz współcześnie funkcjonującego przedsiębiorstwa. Książka ta może również wspomóc naukową refleksją praktyków – działających w różnych obszarach i na różnych poziomach zarządzania – zainteresowanych racjonalizacją i optymalizacją podejmowanych decyzji.

Henryk Januszek

Katarzyna Sobiech, *Partnerstwo publiczno-prywatne w infrastrukturze drogowej w Polsce*, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 2007, ss. 253.

Problemy infrastruktury gospodarczej, ze szczególnym podkreśleniem znaczenia i pilności inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej, są od dłuższego czasu tematem przewodnim założeń strategicznych, budżetowych, narad, konferencji, publikacji sprowadzających się do stwierdzenia, że w Polsce występuje niedobór infrastruktury, którego zniwelowanie jest niezbędnym warunkiem